WIKIPEDIA

Angla linguo

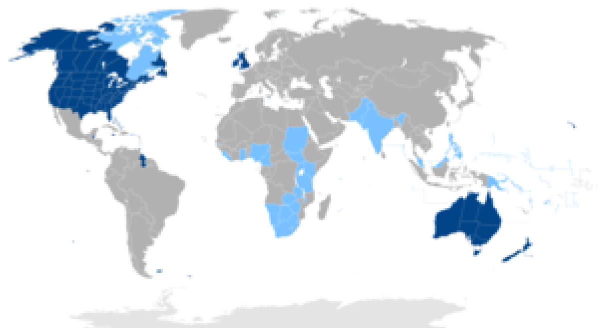
L'**Angla** (*English*, pronuncata /ˈɪŋglɪʃ/) esas Anglo-Saxona linguo qua originis en Anglia. L'Angla esas oficala en 73 landi, ed esas un ek la maxim parolata lingui del mondo.

Esas multe uzata kom internaciona linguo por komercal aferi inter nacioni, por komunikaji, por aviacado, en l'Interreto, ed en multa internaciona organizuri.

Historiale, l'Angla originis de la fuziono di lingui e dialekti nune nomizita Anciena Angla linguo, qua adportesis al estala rivo di Britania dal Germana koloniigeri dum la 5ma yarcento. Granda nombro di vorti konstruktesis sur latina radiki, pro ol esis la linguo di katolik eklezio e di intelektal Europana vivo dum yarcenti. l'Angla linguo anke influesis dal antiqua Nordala linguo pro la Vikinga invadi di Britania dum la 8ma e 9ma yarcenti.

Normanda konquesto di Anglia dum la 11ma yarcento adportis multa vorti de la Normanda linguo e la chanji en vortaro donacis latinida mieno a lo qua lore esis Mez-Angla. La displaso dil vokali, qua komencis en la sudo di Anglia dum la 15ma yarcento, esis la komenco di la moderna Angla.

Angla linguo/Angliana linguo (English)	
Parolata en:	Unionita Rejio, Usa, Kanada, ed altra 70 landi
Regiono:	Europa Ocidentala, Nord-Amerika, Oceania, Afrika
Nombro di parolanti:	380 milioni (1ma linguo), 600 milioni (2ma linguo)
Rango:	3
Klasifikuro:	Indo-Europana Germana Westala grupo Anglo-Friziana lingui **Angliana**
Oficala stando	
Oficala linguo en:	Unionita Rejio, Kanada, Australia ed altra stati, kelka stati di Usa
Regulata da:	Nulu, tamen la OED esas importanta
Kodexi	
ISO 639-1:	en
ISO 639-2:	eng

Extenseso dil {{{nomo}}}

Videz anke: – Linguaro

Indexo

Parolanti

L'Angla esas probable la triesma maxim parolata matrala linguo (inter 300 e 400 milion personi) del mondo, ed anke la duesma maxim parolata, pos la Chiniana, se on inkluzas li qui uzas ol kom duesma linguo (pluse 200 milioni personi).

Historio

La Angliana es West-Germana linguo e do deveninto de la Proto-Germana. Ol es proxima a la Friziana e la Saxoniana, e min proxima al Germana e Nederlandana lingui. Plu fora kuzi esas la Skandinaviana lingui.

Mezepoko

Dum la lasta yari di la West-Romana imperio, kelka Germana tribi iris a Britania ed okupis teritorio ibe. Ci esis la Angli, la Yuti e la Saxoni. Li batalis kontre la restanta Romani e la Brita Kelti. Multa Kelti, qua til lore vivis en la nuna Anglia, tramigris a Bretonia en Francia, ibe on til nun ankore parolas la Bretonia, Brita-Kelta linguo.

Ma multa Kelti restis en Britania e diversa Kelta e Germana rejii fondesis. La Kelti posedis Wales, sud-westal Anglia, nordal Anglia e Skotia, ube ne la Skotiana parolesis ma altra Kelta linguo. La Saxoni habitis en centrala e suda Anglia, la Angli en estal e central Anglia e la Yuti en sud-estal Anglia. Li parolis rilata dialekti qua divenis l'Angla Anciena.

Ta linguo havis vasta e vivanta literaturo, certe por ta tempo, de qua ne tre multa texti venas. Tre interesiva historii, fabuli ec. existas en la Anciena Angliana. Exemplo es Beowulf.

Dum la lasta yarcenti Skandinaviani o Vikingi venis, qua okupis granda parti di norda ed estal Anglia. York esis importanta urbo por li. Nur pos 1000 preske vinkis l'Angliani la Vikingi.

Ye 1066 la Angliana rejulo Harold fine vinkis la Vikingi, ma il ocidesis dum la Batalio di Hastings kontre la Normani. William, duko di Normandia, divenis la rejulo di Anglia. Il e lua soldati parolis la Normandiana Franciana e granda parti dil Angliana elito parolos Francianca dum venonta yarcenti. La linguo chanjis pro ta influi ed on nomas la fazo dil Angla pos 1066 la Meza Angliana.

Importanta verkisti di la Meza Angla esis Geoffrey Chaucer e John Gower.

Frua avancigi

Dum agosto 1417, Henry la 5ma di Anglia komencis avancigar la utiligo di la Angla linguo en la guvernerio, vice la Angla-Normandiana o Franca linguo. Il esis la unesma Angla rejulo depos la tempo di William la Konquestero, qua, en personala letri, skribis en la Angla linguo. Dum la regno di Henry aparis la "Chancery Standard" di la Angla linguo, en qua oficala dokumenti esis skribata.

Depose

Same kam Anglia, Angla linguo expansis tra la mondo (Britanian imperio), e pro Usa divenar la maxim granda ekonomiala e militala povo, ol divenis la nuna linguo por internaciona komuniko.

Quankam l'existo di altra internaciona lingui e di lingui quale Ido od Esperanto – qui serchas l'uzado di linguo "neutrala" (to esas, sen patrio) –, l'Angla nune esas la precipua linguo por internaciona komunikado. To esas pro dominacanta "civilizuro" ne adoptir altra linguo e ol impozis lua. Simile, to esas la kauzo pro quo en multa landi di Europa parolesas latinida lingui, nam Latina linguo esis la linguo di komuniko di la Romana imperio.

Nune existas propozi pri la neutreso en l'uzado di helpolinguo. Tamen, de ekonomiala vidpunto, granda quanto di monetaro spensesar por subvencionar la procedo di docado-lernado, exemple la preci di libri, di sequanta exameni di certifiko quon ulo devas rinovigar pos certa tempo. To esas la kauzo dil repulso pri adoptar altra linguo por internaciona komuniko, de quin obtenas profito de la docado dil Angla.

Linguaro

l'Angla esas Indo-Europana linguo del grupo di Germana linguaro. Quankam la sociolinguistiko dil Britanian insuli ek l'invadi dil vikingi e dil normandi, ricevis grava pruntaji dil nordala germana lingui e dil franciana, e granda parto di lua lexiko esis rekreita ek latinala kultismi. La du lasta influi facas ke l'Angla esus probable unu dil germana lingui plu atipa tam en vortaro kam en gramatiko.

EN (ISO 639-1)

La viva parento plus simila a l'Angla esas la Friziana, linguo parolata da mezmiliono di personi en la provinco di Frizia (Nederlando), proxime Germania e altra insuli en Norda Maro. Lua simileso esas plu klara kam on komparas l'antiqua l'Angla kun l'antiqua Friziana, pro la ristruktureso di l'Angla pro la stranjera influo facis dil modern l'Angla linguo notbale min simila a la Friziana kam lo esis en antiqua epoki.

Konstruktita varietati di l'Angla

- Basic English
- E-Prime
- Attempto Controlled English
- Special English

Dialekti

Existas multa dialekti di l'Angla. En Britania la diversa dialekti devenas regionala variadi di l'anglosaxona e meza Angla. En diversa landi existas diversa variadi di la linguo, kun gramatikala e lexikala diferi.

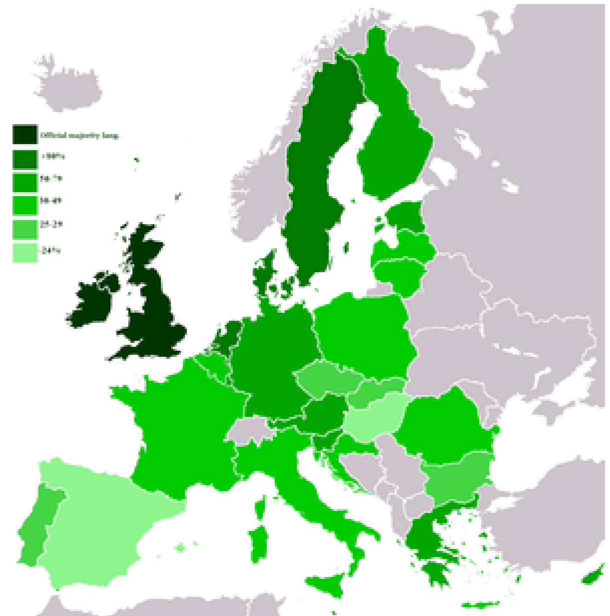
Statistiki

Cirkume 375 milion personi parolas l'Angla kom unesma linguo. l'Angla nun esas probable la triesma linguo maxim parolata kom matrala linguo, dop Chiniana e Hispana. Tamen, kande kombinita la ennaskita e la neennaskita parolanti ol esas probable la maxim parolata linguo del mondo.

Evalui qui inkluzas la parolanti kom duesma linguo varias de 470 milioni til 1 miliardo, segun la fonto di la statistiko. La docisto di linguistiko David Crystal kalkulas ke la quanto di ne nativa parolanti esas triople de la quanto di nativa parolanti.

En 1990 la landi kun la maxim granda nombro di parolanti di l'Angla kom unesma linguo esis:

1. **223 900 000** Usa
2. **60 000 000** Nigeria
3. **53 300 000** Unionita Rejio
4. **32 000 000** Filipini
5. **21 000 000** India
6. **16 000 000** Kanada
7. **14 800 000** Australia
8. **5 500 000** Malaizia
9. **3 700 000** Tanzania
10. **3 500 000** Sudafrika
11. **3 300 000** Irlando
12. **3 200 000** Nova-Zelando
13. **2 700 000** Liberia
14. **2 300 000** Jamaika
15. **1 200 000** Trinidad e Tobago
16. **1 000 000** Singapur

Savo di l'Angla en l'Europana Uniono.

Notora skriptisti en l'Angla

- Geoffrey Chaucer
- William Shakespeare
- John Milton
- William Blake
- Charles Dickens
- Mark Twain
- James Joyce
- Ernest Hemingway
- George Orwell
- Jack Kerouac
- J. D. Salinger
- J.R.R. Tolkien
- D. H. Lawrence

“ Usa e Britania esas du landi separata per komuna linguo[1] ”

Oficala lingui di Europana Uniono

Angliana | Bulgariana | Chekiana | Daniana | Estoniana | Finlandana | Franciana
Germaniana | Grekiana | Hispaniana | Hungariana | Irlandana | Italiana | Latviana
Lituaniana | Maltana | Nederlandana | Poloniana | Portugalana | Romaniana
Slovakiana | Sloveniana | Suediana

Fonto: Pagino di Europana Uniono (http://europa.eu/abc/european_countries/languages/index_en.htm)

Referi

1. *The United States and Great Britain are two countries separated by a common language*, frazo da George Bernard Shaw

Extera ligili

- Angla Louis de Beaufront, Louis Couturat, Paul Hugon, *English-international dictionary* (1908) (http://archive.org/details/englishinternati00beaurich) sur http://www.archive.org